

Солодовнік Іван Андрійович,
ORCID ID: 0009-0009-1252-8623

*аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

ANALYSIS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR TRAINING FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

У статті проаналізовано сучасні підходи до використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів засобами іншомовної освіти. Розкрито сутність, функціональні можливості та педагогічний потенціал інноваційних технологій, зокрема їхню роль у формуванні іншомовної, цифрової та методичної компетентностей. Схарактеризовано основні види інновацій: змішане та дистанційне навчання, гейміфікація, мобільне та автономне навчання, інтерактивні електронні ресурси, проєктна діяльність, формування електронного портфоліо. Акцент зроблено на практичних аспектах їх застосування у процесі фахової підготовки майбутніх учителів. Визначено переваги впровадження інновацій – активізація мотивації, розвиток комунікативних навичок, формування професійної самостійності, здатності працювати з цифровими освітніми інструментами. Виявлено труднощі, пов'язані з недостатнім рівнем цифрової грамотності, фрагментарністю методичного забезпечення, а також обмеженим доступом до технічних ресурсів у частини закладів вищої освіти. Обґрунтовано необхідність оновлення освітніх програм, створення внутрішніх систем підтримки викладачів, розвитку цифрової інфраструктури та підвищення методичної готовності студентів до використання інновацій у майбутній професійній діяльності. Запропоновано конкретні рекомендації щодо вдосконалення іншомовної підготовки з опорою на інноваційні технології. Перспективи подальших досліджень охоплюють вивчення ефективності окремих технологічних рішень, апробацію інтегрованих навчальних моделей і розробку індикаторів оцінювання сформованості інноваційної педагогічної компетентності. Одержані результати можуть бути використані у практиці викладання в закладах вищої освіти, а також для оновлення змісту професійної мовної підготовки з урахуванням вимог сучасної освіти та цифрової трансформації навчального процесу.

Ключові слова: інноваційні технології, іншомовна освіта, підготовка майбутніх учителів, цифрова компетентність, гейміфікація, змішане навчання, проєктна діяльність, професійна підготовка.

The article analyzes modern approaches to the use of innovative technologies in the process of training future teachers by means of foreign language education. The essence, functional capabilities and pedagogical potential of innovative technologies are revealed, in particular their role in the formation of foreign language, digital and methodological competencies. The main types of innovations are characterized: blended and distance learning, gamification, mobile and autonomous learning, interactive electronic resources, project activities, and the formation of an electronic portfolio. The emphasis is on practical aspects of their application in the process of professional training of future teachers. The advantages of implementing innovations are determined - increased motivation, development of communication skills, formation of professional independence, ability to work with digital educational tools. Difficulties associated with an insufficient level of digital literacy, fragmentation of methodological support, as well as limited access to technical resources in some higher education institutions are identified. The need to update educational programs, create internal support systems for teachers, develop digital infrastructure and increase students' methodological readiness to use innovations in their future professional activities is substantiated. Specific recommendations are proposed for improving foreign language training based on innovative technologies. Prospects for further research include studying the effectiveness of individual technological solutions, testing integrated educational models and developing indicators for assessing the formation of innovative pedagogical competence. The results obtained can be used in teaching practice in higher education institutions, as well as for updating the content of professional language training taking into account the requirements of modern education and digital transformation of the educational process.

Key words: innovative technologies, foreign language education, training of future teachers, digital competence, gamification, blended learning, project activities, professional training.

Постановка проблеми. Сучасні умови глобалізації, цифровізації освіти та реформування системи вищої освіти в Україні зумовлюють потребу у переосмисленні підходів до підготовки майбутніх учителів, зокрема в контексті іншомовної освіти. Виклики, пов'язані із впровадженням інноваційних технологій, вимагають від майбутніх учителів не лише володіння іноземною мовою, але й готовності до використання сучасних методик, цифрових інструментів, інтерактивних платформ і мультимедійних засобів у навчальному процесі [10].

Проблема полягає у недостатній сформованості інноваційної педагогічної культури у майбутніх учителів, обмеженій кількості практичних можливостей для впровадження інноваційних підходів у процесі професійної підготовки. Дослідники підкреслюють, що ефективність іншомовної підготовки майбутніх учителів залежить не тільки від змісту навчання, а й від того, наскільки активно і продуктивно впроваджуються інноваційні технології, такі як змішане навчання, гейміфікація, контекстний підхід, цифрові ресурси.

Отже, постає необхідність теоретичного аналізу та узагальнення існуючого досвіду щодо використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів в процесі іншомовної освіти, виявлення актуальних напрямів і перспектив їх подальшого впровадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх учителів у процес іншомовної освіти, знайшла відображення у працях багатьох вітчизняних дослідників.

У цьому контексті Л. Терлецька акцентує увагу на сучасних аспектах іншомовної підготовки вчителів, підкреслюючи важливість міждисциплінарного підходу, мовної інтеграції та застосування ІКТ у навчальному процесі [1]. У свою чергу, Ю. Гордієнко обґрунтовує необхідність формування педагогічної толерантності як важливої складової професійної готовності вчителя іноземної мови [2].

Науковець І. Пінчук детально розглядає інноваційні технології навчання іноземних мов, зокрема інтерактивні методи, гейміфікацію та мультимедіа як засоби підвищення мотивації здобувачів [3]. Аналогічні ідеї розвивають А. Комар та О. Орлова, які звертають увагу на дидактичні особливості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у контексті цифровізації освіти [4].

Дослідження А. Соломахи та О. Лободи акцентує на трансформаціях іншомовної освіти в Угорщині, що може бути корисним у порівняльному контексті [5]. Л. Семеновська розкриває питання підготовки до професійно орієнтованого іншомовного спілкування із застосуванням інноваційних технологій, що особливо актуально для здобувачів педагогічних спеціальностей [6].

Дослідник Л. Шевченко розглядає контекстний підхід до формування готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності, зосереджуючи увагу на адаптації до реальних умов сучасної школи [7]. Окремі аспекти впровадження інновацій висвітлює також Д. Вербівський, який аналізує досвід підготовки майбутніх учителів [8].

У цьому контексті О. Глузман [9] та В. Ковальчук [10] наголошують на необхідності реформування вищої освіти через інтеграцію інноваційних технологій у навчальний процес, зокрема у професійній підготовці майбутніх учителів. Водночас О. Вознюк та О. Дубасенюк окреслюють перспективні напрями інноваційної педагогічної діяльності, що мають бути враховані у підготовці майбутніх учителів іноземної мови [11].

Отже, вищезазначені праці створюють потужне підґрунтя для подальшого дослідження теми, проте наявна потреба в комплексному аналізі практичної реалізації інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки майбутнього вчителя.

Мета статті: проаналізувати інноваційні технології підготовки майбутніх учителів у процесі іншомовної освіти.

Виклад основного матеріалу. Система підготовки майбутніх учителів вимагає переходу від традиційної моделі викладання до інтегрованої, інноваційно орієнтованої парадигми освіти. Це зумовлено глобальними змінами у соціокультурному середовищі, запитами цифрового покоління студентів та необхідністю формування у них ключових компетентностей XXI століття [9].

Інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх учителів у процесі іншомовної освіти дозволяють підвищити мотивацію, активізувати пізнавальну діяльність, формувати критичне мислення, розвивати навички міжособистісної та міжкультурної комунікації. Особливо це актуально для тих здобувачів, які навчаються на педагогічних спеціальностях, де мова виступає не лише засобом спілкування, а й важливим інструментом професійного впливу [4].

Застосування інновацій у процесі підготовки майбутніх учителів сприяє не лише якісному

засвоєнню іншомовного матеріалу, а й розвитку здатності до самоосвіти, адаптації до змін, використання сучасних цифрових ресурсів у власній педагогічній практиці.

Інноваційні технології, що використовуються у підготовці майбутніх учителів засобами іншомовної освіти, мають різну природу, але об'єднуються спільною метою – формування професійних компетентностей, актуальних у цифрову епоху. Дослідники пропонують різні підходи до їх класифікації залежно від цілей, методів і засобів реалізації [3].

У контексті іншомовної підготовки умовно можна виокремити кілька основних груп інноваційних технологій. Насамперед, це інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які охоплюють використання електронних ресурсів, інтерактивних платформ, відеоконтенту, віртуальних кімнат та систем дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom тощо). Такі інструменти забезпечують індивідуалізацію навчання, формують цифрову компетентність здобувачів і дозволяють створювати інтерактивне, динамічне навчальне середовище [9].

Змішане та дистанційне навчання, що особливо актуалізувалося під час пандемії та в умовах воєнного стану, забезпечує гнучкість і доступність освітнього процесу. Завдяки таким підходам майбутні вчителі мають змогу опановувати навчальний матеріал у зручному режимі, поєднуючи традиційні заняття з онлайн-активністю.

Гейміфікація є потужним засобом підвищення мотивації здобувачів до вивчення іноземної мови. Впровадження елементів гри, таких як вікторини, квести, рольові ситуації, змагання, дозволяє залучити здобувачів до активної мовної взаємодії та зменшує психологічний бар'єр у спілкуванні [5].

Проектні технології створюють умови для практичного застосування знань у реальних або змодельованих ситуаціях. Під час виконання проєктів здобувачі вчаться працювати в команді, здійснювати пошук інформації іноземною мовою, презентувати результати, вести діалог і аргументувати власну позицію. Це сприяє розвитку як мовних, так і комунікативних і організаційних навичок [11].

Актуальним є мобільне навчання – використання мобільних додатків, онлайн-платформ і соціальних мереж для автономного або групового вивчення мови. Такий підхід дозволяє забезпечити безперервність освіти, адаптувати навчання до індивідуального стилю та темпу засвоєння матеріалу.

Контекстне та проблемне навчання зосереджене на створенні навчальних ситуацій, наближених до реальної педагогічної діяльності. Це дає студентам можливість моделювати професійні ситуації, використовуючи іноземну мову як інструмент комунікації та вирішення проблем, з якими вони можуть зіткнутись у майбутній практиці [7].

Загалом кожна із зазначених технологій виконує певні функції: мотиваційну, комунікативну, когнітивну, організаційну. Їхнє поєднання у процесі навчання забезпечує цілісність підготовки, сприяє формуванню не лише фахової іншомовної компетентності, а й загальної професійної готовності майбутнього вчителя до роботи в інноваційному освітньому середовищі.

Окресливши основні види інноваційних технологій, що застосовуються в процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів, проаналізовано їх практичну ефективність, а також переваги, які вони забезпечують у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти.

Переваги впровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх учителів засобами іншомовної освіти полягають передусім у зміні освітньої парадигми – від репродуктивної до інтерактивної, від навчання як передачі знань до навчання як партнерської діяльності. Це дозволяє реалізовувати принципи студентоцентрованого підходу, за якого здобувачі освіти виступають активними учасниками навчального процесу, а не пасивними слухачами [9].

Серед ключових переваг виокремлено зростання мотивації до навчання. Інноваційні підходи – гейміфікація, проєктна робота, інтерактивне моделювання стимулюють внутрішню зацікавленість, підвищують пізнавальну активність студентів, формують відчуття причетності до навчального процесу. Такі методи особливо ефективні в умовах іншомовної освіти, де важливо подолати мовний бар'єр і створити комфортне комунікативне середовище [5].

Використання цифрових інструментів сприяє розвитку автономності у навчанні, що є важливою складовою професійної компетентності сучасного вчителя. Майбутні вчителі вчаться самостійно планувати свій освітній маршрут, критично оцінювати інформацію, працювати з іноземними джерелами, інтегрувати набуті знання в міждисциплінарному контексті.

Іншою важливою перевагою є формування цифрової грамотності та технологічної обізнаності, що нині є обов'язковими складовими

професійної підготовки майбутніх учителів. Інноваційні технології дозволяють поєднати вивчення іноземної мови з опануванням освітніх платформ, віртуальних середовищ, мультимедійних редакторів тощо. У результаті студенти не тільки засвоюють мовний матеріал, а й здобувають практичні навички, які зможуть застосовувати у власній професійній діяльності [10].

Крім того, інноваційні підходи сприяють розвитку гнучких навичок (soft skills), зокрема командної взаємодії, лідерства, публічного виступу, міжкультурного спілкування. Через участь у проєктній діяльності, групових завданнях та міжнародних освітніх програмах студенти мають змогу набутися цінного досвіду, що виходить за межі формального навчання.

Незважаючи на численні переваги, впровадження інноваційних технологій у процес іншомовної підготовки майбутніх учителів супроводжується низкою проблем, які обмежують ефективність їх використання у закладах вищої педагогічної освіти. Основними труднощами є нерівномірний рівень цифрової компетентності як серед студентів, так і серед викладачів. Часто майбутні учителі володіють базовими знаннями про технології, проте не мають достатньої підготовки для їх використання, що ускладнює інтеграцію інновацій в освітній процес.

Активною проблемою є обмеженість технічного забезпечення. Не всі заклади вищої освіти мають доступ до сучасного програмного забезпечення, стабільного інтернет-зв'язку, інтерактивного обладнання. У сільських або малих містах ці проблеми загострюються через відсутність фінансування або належної підтримки ІТ-інфраструктури [9].

Організаційно-методичні бар'єри також залишаються актуальними. У багатьох випадках освітні програми не передбачають системного впровадження інновацій, а інноваційні елементи є лише фрагментарними доповненнями до традиційних курсів. Часто відсутні чіткі методичні рекомендації щодо використання цифрових інструментів у процесі навчання іноземної мови, що призводить до формалізму або поверхневого використання технологій.

Певний опір інноваціям здійснюється через психологічну неготовність учасників освітнього процесу до змін. Викладачі, які тривалий час працювали в межах класичної методики, не завжди готові вдосконалювати свої підходи, а здобувачі – долати нові форми роботи, що вимагають більшої самостійності та відповідальності.

Подолання зазначених проблем потребує комплексного підходу. Передусім необхідно оновлювати освітні програми відповідно до сучасних викликів, інтегруючи технологічний компонент у всі етапи підготовки. Важливо системно підвищувати цифрову грамотність як здобувачів, так і викладачів через тренінги, майстер-класи, стажування, сертифіковані курси. Водночас необхідно забезпечити належне матеріально-технічне оснащення навчального процесу, створити відкриті ресурси та методичні рекомендації щодо впровадження інновацій в іншомовну підготовку [11].

Крім того, важливо формувати позитивну мотивацію до змін через приклади успішного досвіду та залучати здобувачів до спільного проєктування освітнього процесу. Орієнтація на партнерську модель взаємодії викладача і здобувача створює умови для спільного освоєння нових форматів навчання, де інновація сприймається не як виклик, а як ресурс професійного зростання.

Враховуючи виявлені труднощі впровадження інноваційних технологій, постає потреба у формуванні обґрунтованих методичних підходів, які б сприяли підвищенню ефективності іншомовної підготовки майбутніх учителів. У цьому контексті доцільно окреслити методичні рекомендації, що можуть бути корисними для удосконалення освітнього процесу.

Доцільно насамперед акцентувати на поєднанні мовної та цифрової підготовки. Важливо створювати умови для практичного опрацювання інноваційних інструментів у межах іншомовної діяльності, зокрема через розробку студентами власних навчальних матеріалів. Елементи гейміфікації та проєктної роботи сприяють підвищенню мотивації й розвитку професійно-комунікативних умінь. Ефективною є також організація електронних портфоліо, які відображають поступ у формуванні мовної та цифрової компетентності. Для підтримки викладачів доцільно передбачити методичний супровід і внутрішнє професійне навчання, що забезпечить сталість і системність інноваційних змін.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження встановлено, що впровадження інноваційних технологій у процес іншомовної підготовки майбутніх учителів сприяє формуванню професійної, мовної та цифрової компетентностей. Активне використання гейміфікації, змішаного

навчання, проєктних методів і цифрових ресурсів підвищує мотивацію, активізує навчальну діяльність і підготовлює до реального освітнього середовища.

Водночас виявлено ряд труднощів, зокрема недостатню технічну та методичну підготовку, що потребує системного вдосконалення освітнього процесу. Запропоновано методичні підходи,

які можуть підвищити ефективність іншомовної підготовки.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінкою ефективності окремих технологій, розробкою інструментів вимірювання цифрової й іншомовної компетентності, а також з вивченням досвіду міжнародної інтеграції інновацій у підготовку майбутніх учителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вербівський Д. С. Застосування інноваційних технологій в підготовці майбутніх вчителів інформатики. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. (7). DOI: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.06.29.11>
2. Вознюк О., Дубасенюк О. Перспективні напрямки підготовки майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності. *Нові технології навчання: збірник наукових праць* 2020. Вип. 93. С. 50–57.
3. Глузман О. В. Інноваційні освітні технології в умовах реформування системи вищої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 2. С. 86–92.
4. Гордієнко Ю. А. Формування педагогічної толерантності майбутніх учителів іноземних мов початкової школи: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 20 с.
5. Ковальчук В. І. Впровадження інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 3. С. 543–547.
6. Комар А. О., Орлова О. О. Дидактичні особливості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Випуск 14. Т. 1. С. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-18>
7. Пінчук І. О. Інноваційні технології навчання іноземних мов у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 39–46.
8. Семеновська Л. Інноваційні технології у підготовці майбутніх фахівців до професійно орієнтованого іншомовного спілкування. *Педагогічні науки*. 2022. (79), 54–59. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264541>
9. Соломаха А. В., Лобода О. В. Сучасні тенденції іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової ланки освіти угорщини. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 24. Т. 2. С. 119–124. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.24>
10. Терлецька Л. Сучасні аспекти іншомовної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2025. № 9. С. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-9-5>
11. Шевченко Л. С. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності: контекстний підхід. *Інформаційні технології в освіті*. 2017. Вип. 1. С. 180–190.

© Солодовнік І. А.

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025

Стаття прийнята 05.11.2025

Стаття опублікована 01.12.2025